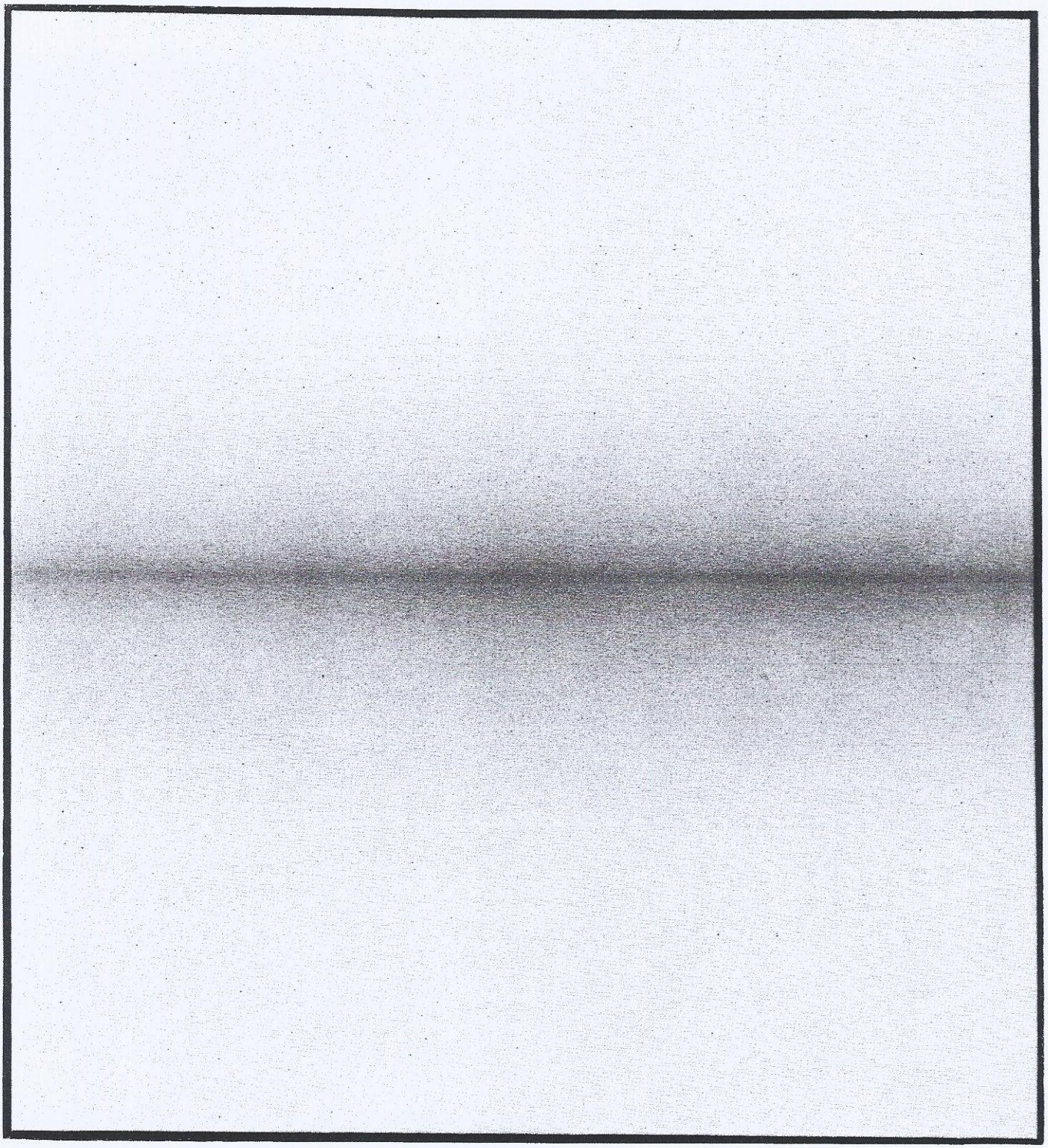

22
grijs, 1974

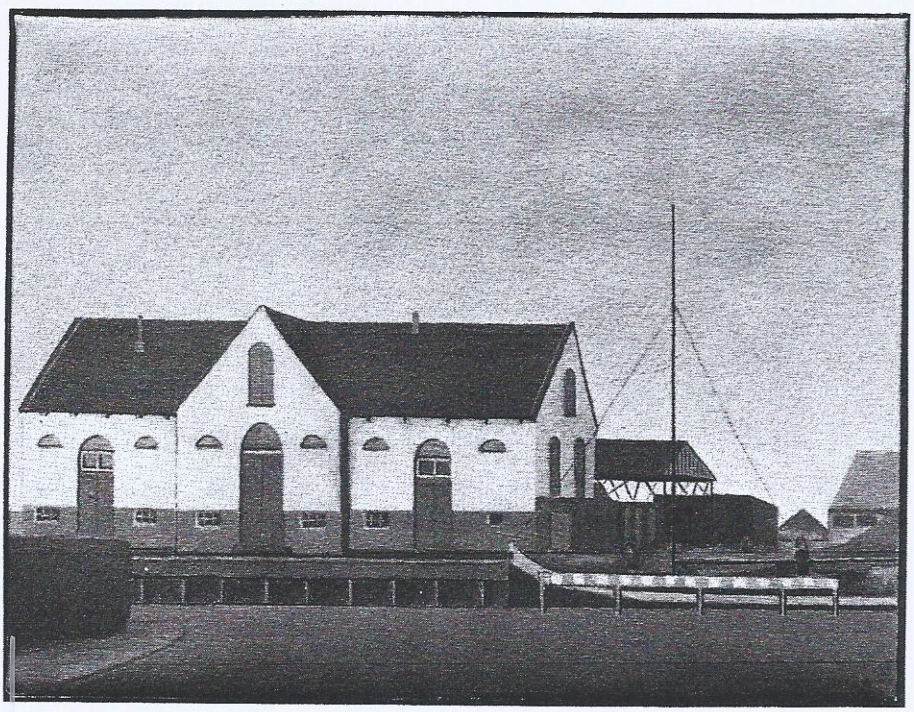
WILLEM VAN ALTHUIS

stedelijk museum amsterdam
18 april - 19 mei 1975
catalogusnummer: 582

het werk van willem van althuis is het verslag van een schilderkunstig avontuur, dat zich tussen 1970 en 1975 heeft afgespeeld. het is een ernstig spel met begrippen als veel en weinig, licht en kleur, vorm en afstand. in vijf jaar tijd heeft van althuis zijn persoonlijke idee gegeven over wat een beeld zou kunnen zijn. een nog niet voltooid proces, waarbij invloeden van buitenaf miniem zijn geweest; de schilder werkt in een volkomen isolement. de eerste schilderijen vormen paren. op een doek is een station of pakhuis herkenbaar. de basis-voorstelling is op het tweede doek opgelost in banen en kleuren, die de gebouwen vertegenwoordigen. de latere schilderijen hebben alleen nog de kleur tot onderwerp met intensiteit-verschuivingen als accent.
toch bestaat ook van althuis' eerste werk uit een aanval op 'het verhaal', al gebeurt dat niet agressief en geeft hij zijn mening onmiddellijk in een onafhankelijk beeld. het zou dan ook een vergissing zijn om hem onder te brengen bij de nieuwe naïeven van wie de goed geboende landschapjes tegenwoordig zo veel aftrek vinden. van althuis is nooit pittoresk. station of pakhuis zijn alleen een aanleiding om bepaalde standpunten of problematieken vrij te geven. de esthetiek is een bijprodukt, al is die, gezien de grote zorgvuldigheid waarmee de schilder zijn doeken opbouwt, niet onbelangrijk.
het lijkt of van althuis al in het begin heeft geprobeerd om bepaalde verschijnselen uit te schakelen. mensen zien we nergens. gebouwen zijn verlaten. een keus, die niet gemaakt is

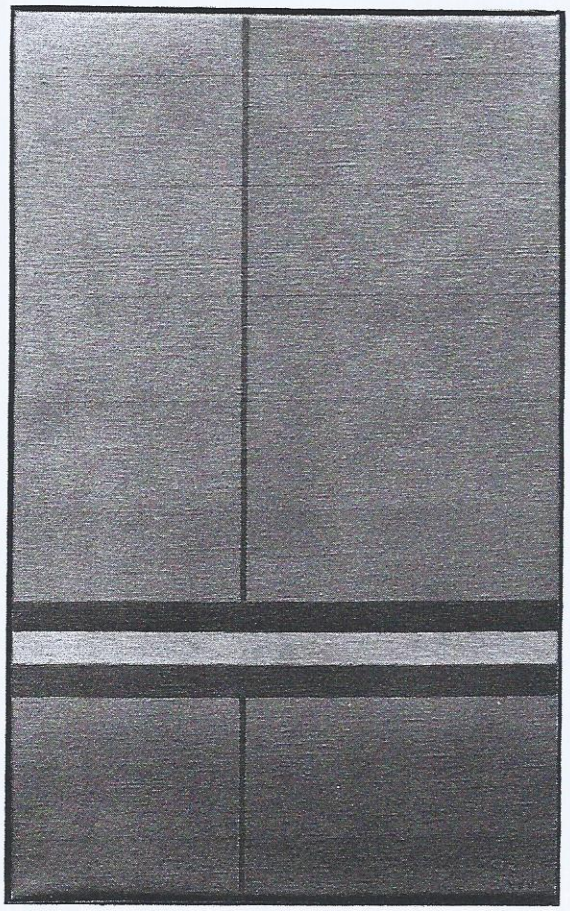
biografische gegevens

geboren 1926
verbleef vlak na de oorlog 3 jaar in amerika
had in 1973 en 1975 eenmanstentoonstellingen in 'museum 't coopmanshûs' te franeker
woont te zestien roeden, gem. heerenveen

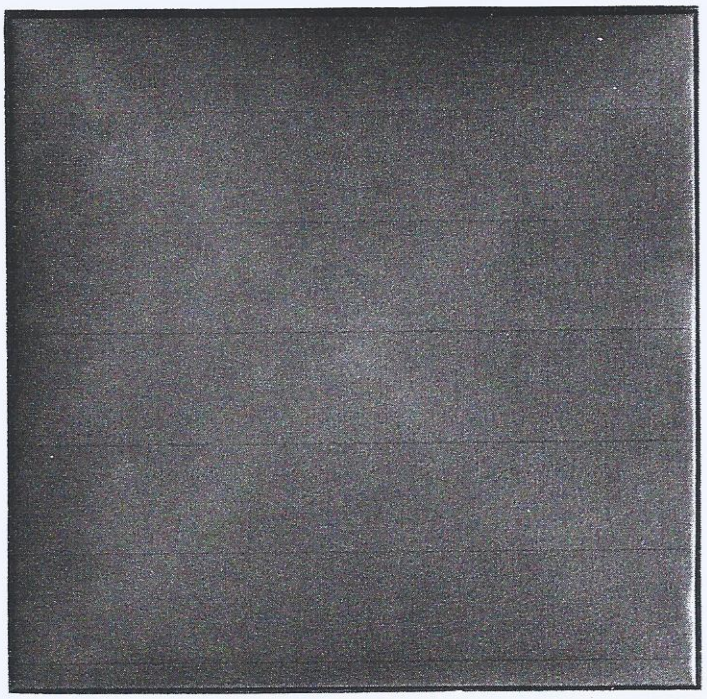

1
zuurkoolpakhuis heerenveen, 1971

2
'vertaling' zuurkoolpakhuis heerenveen, 1971

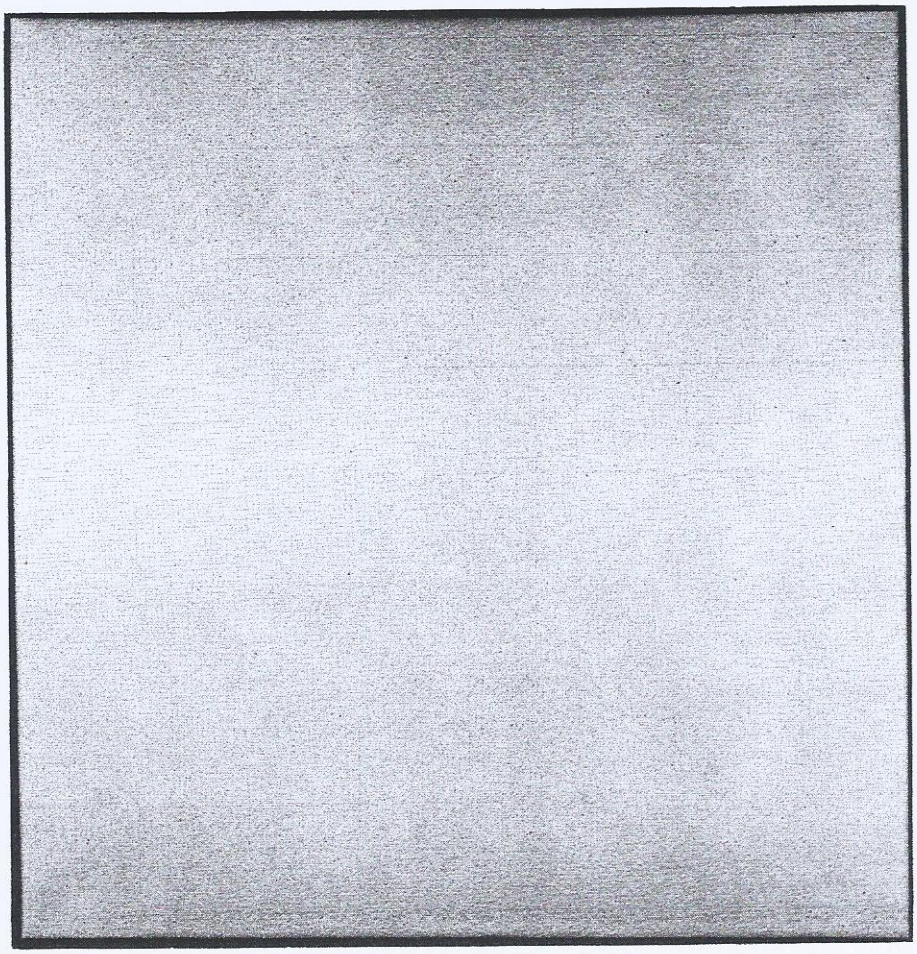

om de bekende menselijke eenzaamheid weer te geven, maar die eerder het resultaat is van een gedisciplineerd onderzoek naar het gehalte van een beeld. bij station en pakhuis zijn vlakken en kleur bovendien zo ingedeeld, dat ook de tijd aan het beeld lijkt te zijn ontfutseld. nu is er maar bij weinig schilderijen te zeggen of het daar tien voor half vier ('s-nachts of 's-middags) of een andere aannemelijke tijd is. en je kunt misschien ook nog wel op goede gronden volhouden, dat het exacte tijdstip van een schilderij steeds wisselt, omdat het afhangt van het ogenblik, waarop een bezoeker ernaar kijkt (denk ook aan de lichtval).
van althuis heeft door een precies gebruik van de kleur die tijdloosheid in zijn eerste schilderijen opgenomen. geen mensen, geen tijd, maar wel een décor. in de vertalingen, zoals de tweede doeken wel worden genoemd, refereert van althuis nog aan de herkenbare voorstelling, maar hij heeft die voor zijn thema niet meer nodig. misschien dat de gebouwen, hoe verstild ook geschilderd, toch te sterk aanwezig waren; net als de mensen en de tijd werden zij tenslotte als een bezwaar gevoeld.
met de vertalingen als tussenfase komt van althuis tot schilderijen, die niet meer verwijzen. hij houdt zich nu bezig met een probleem, dat in de 'pakhuisschilderijen' ook al een rol speelde, maar nu openlijker kan worden behandeld: de taxatie van de kleur. dit kan men terecht een wel zeer zwevend begrip noemen, maar het aardige van kunst is nu juist, dat een schilder, monomaan doordenkend, soms iets onderzoekt, dat daarvoor

12
blue nr.5, 1974

24
grijs, 1975

deze tentoonstelling werd overgenomen van museum 't coopmanshûs te franeker. we danken de kunstenaar en de bruikleengevers voor hun bereidwillige medewerking.

foto's: piter doele, leeuwarden
druk: kaal, amsterdam

niet eens als een vraagstuk werd gezien. van althuis heeft de kleur zonder voorstelling misschien even als een bevrijding ervaren, maar wat even weinig leek, moet vlug daarna een grote uitdaging zijn geworden. bij zijn blauwe schilderijen denk je al: "zou het enige blauw (zoals de juiste lengte van de meter en het precieze karaat van goud) nu toch ergens opgeslagen liggen", maar bij de grijze doeken lijkt het zelfs alsof hij de tint tot op een fractie (ja, van wat?) is genaderd.
ook deze doeken zijn niet enkelvoudig. van althuis weet in bijna monochrome schilderijen toch nog andere problematieken binnen te smokkelen. het licht verwerkt hij door binnen het monochroom, in de vorm van een kruis of strepen, even in te houden, waardoor de gekozen hoofdkleur toch niet officieel wordt. dit spel zit ook verweven in de afstand die een kijker tot een schilderij inneemt. de onderbrekingen zijn zo geraffineerd, dat ze wel werken als je een meter of vijf van de muur staat, maar langzaam verdwijnen wanneer je naar het doek toeloopt. van althuis maakt velden waarop eventueel iets gebeuren kan. over het karakter van die gebeurtenissen spreekt hij zich niet uit. "in feite beweer ik niets" heeft hij gezegd. van althuis heeft er een hekel aan "om het werk verklaringen mee te geven omdat het met dit soort werk niet kan". toch lijkt het erop of hij iets heeft willen maken, een zo zuiver mogelijk terrein, waarbij zijn durf wordt bepaald door de consequentie waarmee hij zich inzet voor picturaal onderzoek en niet voor pittoreske uitstapjes. van althuis geeft theater van een japanse verfijning, waarbij de ironie, heel licht, maar juist daardoor zo aantrekkelijk, een aristocratisch klimaat schept.
k.schippers

catalogus lijst

(de werken zijn olie/doek; de maten zijn hoogte x breedte in cm. indien niet anders vermeld zijn de werken eigendom van de kunstenaar).

1
zuurkoolpakhuis heerenveen, 1971
30 x 40
particuliere verzameling
2
'vertaling' zuurkoolpakhuis heerenveen, 1971
40 x 24
particuliere verzameling
3
schilderij, 1972
65.4 x 50.6
h.wierda, leeuwarden
4
station dronrijp, 1973
30 x 50
k.schippers, amsterdam
5
'vertaling' station dronrijp, 1973
40 x 30
k.schippers, amsterdam
6
schilderij, 1973
50 x 45
7
schilderij, 1973
50 x 55
8
schilderij, 1973
75 x 60
9
blue nr.1, 1973
30 x 30
d.cath, zwolle
10
blue nr.3, 1973
51 x 51
11
blue nr.4, 1973
56 x 56
h.wierda, leeuwarden
12
blue nr.5, 1974
51 x 51
13
blue nr.7, 1974
45 x 45
h.wierda, leeuwarden
14
blue nr.8, 1974
75 x 75
15
blue nr.9, 1974
45 x 45
16
blue nr.12, 1974
100 x 100
17
blue nr.16, 1974
80 x 75
d.cath, zwolle
18
blue nr.19, 1974
62 x 62
19
blue nr.20, 1974
62 x 62
20
brug bij mountsjetille, 1974
30 x 30
h.wierda, leeuwarden
21
'vertaling' brug bij mountsjetille, 1974
41 x 30
h.wierda, leeuwarden
22
grijs, 1974
61 x 45
23
grijs, 1974
75 x 70
24
grijs, 1975
95 x 85
25
grijs, 1975
100 x 100
26
grijs, 1975
90 x 65
27
schilderij, 1975
50 x 45